

Redactioneel

| 381B | Ouders worden zelden aansprakelijk gehouden voor schending van de ouderlijke zorgplicht

Michel de Ridder

Dagelijks raken enkele honderden kinderen betrokken bij een ongeval, meestal in de privésfeer. Ouders blijven zelden aansprakelijk te worden gesteld, terwijl de drempel voor aansprakelijkheid niet extreem hoog ligt. Michel de Ridder schetst de problemen en concludeert dat er blijkbaar niet-juridische drempels zijn, zoals de afhankelijkheid van kinderen van diezelfde ouders voor het instellen van een vordering.

Kinderen hebben een beperkt inzicht in gevaarlijke situaties en een beperkt vermogen om zich naar dit inzicht te gedragen.¹ Dat maakt hen kwetsbaar voor ongevallen. Jaarlijks bezoeken circa 130.000 kinderen in de leeftijds-categorie tot twaalf jaar een spoedeisende hulp van een ziekenhuis als gevolg van een ongeval, gemiddeld ruim driehonderd per dag. Bij grofweg één op de tien leidt dit tot een ziekenhuisopname.² De meeste van die ongevallen doen zich niet voor in verkeerssituaties, maar in privésituaties. Ouders hebben daar ongetwijfeld veel invloed op het optreden c.q. voorkomen van de ongevallen. Niettemin is er betrekkelijk weinig jurisprudentie waarbij aansprakelijkheid van de ouders wordt aangenomen voor het ongeval van hun kind. De vraag rijst hoe dat komt. Zijn ouders vrijwel nooit voor ongevallen jegens hun kinderen aansprakelijk of zijn er andere drempels?

Bij de aansprakelijkheid van ouders jegens een kind voor een ongeval kan een onderscheid worden gemaakt tussen gedragingen van de ouder die wel en die niet direct verband houden met het vervullen van de ouderlijke zorgtaak.

Als de aansprakelijkheid van de ouder jegens zijn kind niet direct voortvloeit uit het vervullen van de ouderlijke zorgplicht, gelden de normale aansprakelijkheidsregels. Als voorbeeld daarvan valt te noemen het vonnis van de Rechtbank Zwolle-Lelystad d.d. 29 september 2004.³ Het ging in die zaak om een vader die met zijn twee kinderen op de fiets een verkeersfout maakte en tegen een tractor aanreed, waardoor zijn kinderen blijvend letsel opliepen. De WAM-verzekeraar van de tractor vergoed-

de de schade van de kinderen, maar stelde vervolgens een verhaalsvordering in tegen de vader. De vordering op de vader werd toegewezen: hij had onrechtmatig jegens zijn kinderen gehandeld. De rechtbank overwoog dat geen sprake was van een gedraging van de vader die direct verband hield met de ouderlijke taak maar van een ongeval in het verkeer waarbij het bestaan van een gezinsverhouding tussen slachtoffer en veroorzaker niet relevant is. Bij de beoordeling van de aansprakelijkheid staat dan ook niet de gezinsverhouding centraal, maar een verkeers- of veiligheidsnorm.⁴

Tot deze categorie kunnen ook situaties worden gerekend waarbij de ouder als professional dan wel beroeps- of bedrijfsmatig optreedt. Een arts die bij de behandeling van zijn zoon een fout maakt zal mijns inziens volgens het normale aansprakelijkheidsregime voor artsen dienen te worden beoordeeld. Verweij-Hoogendijk wijst erop dat dit ook geldt voor werkgerelateerde ongevallen.⁵ Zij noemt Amerikaanse rechtspraak die ziet op de situatie dat een vader zijn zoon bijvoorbeeld laat meehelpen in de winkel. De relatie die vader en zoon in die situatie hebben is dan te vergelijken met die van werkgever-werknemer, zodat de aansprakelijkheidsregels van het arbeidsrecht gelden.

Tot deze categorie kan mijns inziens ook ernstig normoverschrijdend gedrag van ouders worden gerekend. Als een ouder zijn kind bedreigt, mishandelt of seksueel misbruikt – althans zich zodanig gedraagt dat dit een onrechtmatige daad zou opleveren jegens derden – is deze gedraging niet te beschouwen als gedrag dat hoort bij het vervullen van de ouderlijke taak. Dan is er dus geen

1 Vgl. HR 8 december 1989, NJ 1990, 778 (Vrieling/Ruröde), m.nt. C.J.H. Brunner.

2 Zie www.veiligheid.nl: 'Rapportage ongevallen 0-18 jaar (2015)'.

3 ECLI:NL:RBZLY:2004:AR3253.

4 Zie ook HR 11 april 1975, NJ 1975, 373.

5 Zie J.H.G. Verweij-Hoogendijk: "Parental immunity?" Uitgangspunten voor de aansprakelijkheid van ouders wegens schending van de zorgplicht voor de veiligheid van hun kind(eren)', AVS 2016/35.

grond om de aansprakelijkheid van de ouder niet volgens de normale aansprakelijkheidsregels te beoordelen.⁶

Als het wel gaat om een tekortkoming bij het vervullen van de ouderlijke zorgtaak, gelden andere regels. Artikel 1:247 lid 1 BW bepaalt dat ouders het recht en de plicht hebben om hun kind te verzorgen en op te voeden. Uit lid 2 volgt dat onder verzorging en opvoeding mede dient te worden verstaan de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn en de veiligheid van het kind. Bij gedragingen van de ouder die tot het vervullen van die verantwoordelijkheid behoren, geldt een verhoogde aansprakelijkheidsdrempel. Van ouders kan niet worden verwacht dat zij ieder gevaar voor hun kind uitsluiten, hetgeen ook zowel ondoenlijk als onwenselijk is. Het Hof Leeuwarden verwoorde dat in het arrest d.d. 25 september 1996, als volgt:

‘De rechtbank heeft met juistheid geoordeeld dat in de relatie ouders/kind voor ogen moet worden gehouden dat het kind een zekere mate van vrijheid moet worden gegeven teneinde het kind te doen opgroeien tot een maatschappelijk aangepast individu, dat niet iedere gevaarscheppende situatie voor een kind door de ouders moet worden vermeden en dat ook indien het kind toch iets overkomt, niet te snel een onrechtmatige daad van de ouders jegens het kind mag worden aangenomen, gelet op de bijzondere relatie kind/ouders.’⁷

Het ging in dat arrest om een zevenjarig kind dat met zijn vader langs de kant van de weg naar paalspringen stond te kijken en waarbij het kind plotseling van de vader wegliep en door een motorrijder werd aangereden. Het hof wees de vordering van de WAM-verzekeraar als regresnemer af en overwoog daarbij dat de zorgplicht van de vader niet zo ver gaat dat van hem kan worden gevergd dat hij zijn kind bij voortduring bij de hand houdt. Het Hof Den Bosch hanteerde in het arrest d.d. 13 maart 2003⁸ dezelfde motivering en wees de regresvordering van een aannemer op de ouders voor het laten spelen van hun zoon op een bouwterrein, die daarbij letsel opliep, eveneens af. Het hof overwoog daarbij als volgt:

‘In het onderhavige geval betreft het een 13-jarige jongen, die – naar aangenomen mag worden – de leeftijd heeft bereikt dat hij naar het voortgezet onderwijs gaat en dus geacht mag worden zich geheel zelfstandig te kunnen begeven naar school en andere gelegenheden ook op enige afstand van zijn woon- of verblijfplaats gelegen. Van ouders, of dit

nu de moeder-voogdes of de vader-toezienend voogd in zijn hoedanigheid van toezichthouder is, kan niet worden verwacht dat zij hun zoon daarbij wijzen op de ‘gevaren’ – als zij daar al van op de hoogte zijn of zouden moeten zijn – die hij onderweg kan tegenkomen, laat staan dat zij hem daarvoor zouden moeten behoeden door hem te begeleiden.’

Indien ouders bij het vervullen van hun toezichthoudende taak hun kind aan onaanvaardbare risico’s blootstellen, kunnen zij daarvoor echter wel aansprakelijk zijn. Naar het oordeel van de Rechtbank Zwolle-Lelystad in het vonnis d.d. 29 september 2004⁹ is deze aansprakelijkheid wel gegeven als: ‘het kind wordt blootgesteld aan gevaren waaraan een redelijk handelend en oordelend ouder zijn kind niet bloot zal stellen’.

Verweij-Hoogendijk komt in feite tot dezelfde toetsnorm. Zij wijst erop dat in Duitsland in elk geval aansprakelijkheid van ouders wordt aangenomen als sprake is van grof nalatig handelen. Als voorbeelden daarvan noemt zij de situatie dat er tijdens barbecueën (bewust) spiritus op de barbecue wordt gegooid zonder dat de kinderen door de ouder op veilige afstand worden gehouden, of het bewust bij open water laten spelen van kinderen die niet kunnen zwemmen zonder dat één van de ouders toezicht houdt.

Een recent voorbeeld waarbij een ouder niet aan deze zorgplicht had voldaan is het vonnis van de Rechtbank Gelderland d.d. 10 september 2018.¹⁰ In die zaak werd een moeder aansprakelijk gehouden omdat zij haar zesjarige dochter toestemming had verleend om zelfstandig een paard te gaan voeren. Dit na het verstrekken van de instructie dat zij voor het hek moest blijven. De rechtbank overwoog dat het passend is dat een ouder het kind de nodige vrijheid en zelfstandigheid gunt en dat het onvermijdelijk is dat het kind welbewust aan risico’s wordt blootgesteld. Het is in de eerste plaats aan de ouder om, aan de hand van zijn visie op opvoeden en het karakter en de leeftijd van het kind, te bepalen welke risico’s nog wel en welke niet meer aanvaardbaar zijn. De rechter heeft deze beoordelingsvrijheid in beginsel te respecteren. Er moet ruimte worden gelaten voor een persoonlijke ouderlijke afweging. Daarom is niet maatgevend of een goed ouder die keuze kan maken, evenmin als de algemene gezichtspunten voor gevaarzetting. In deze zin is de drempel voor aansprakelijkheid verhoogd, aldus de rechtbank.

Naar het oordeel van de rechtbank was die drempel in dit geval echter wel overschreden. Dit gelet op het gevaar voor ernstig letsel, het feit dat de dochter amper de

6 Zie bijvoorbeeld Rb. Utrecht 5 april 1989, NJ 1990, 183: ‘Indien zich evenwel de uitzonderlijke situatie voordoet dat de gedragingen waarop de vordering is gebaseerd ook ten opzichte van een derde in ernstige mate onzorgvuldig zouden zijn, komt aan een kind ter zake van die gedragingen ook tegen zijn eigen ouders een vordering uit onrechtmatige daad toe.’

7 ECLI:NL:GHLEE:1996:AJ6409, VR 1997/208.

8 ECLI:NL:GHSHE:2003:AF5178.

9 ECLI:NL:RBZLY:2004:AR3253.

10 ECLI:NL:RBGEL:2018:4466.

kleuterleeftijd was ontgroeid, de paarden zich op enige honderden meters afstand en buiten het (toe)zicht van moeder of een andere volwassene bevonden en de instructie aan de dochter ambivalent was omdat het mogen voeren van paarden impliceert dat je in de nabijheid van die paarden mag komen. Moeder had in redelijkheid niet kunnen volstaan met de instructie achter het hek te blijven, maar had zelf op de daadwerkelijke naleving van haar instructie moeten toezien.

De aansprakelijkheid van ouders jegens hun kinderen is gedekt onder de aansprakelijkheidsverzekering voor particulieren (AVP).¹¹ Als ouders namens hun kind (q.q.) een vordering tegen zichzelf (pro se) wensen in te stellen is er per definitie sprake van een belangentegenstelling. De rechter kan hiervoor een bijzonder curator benoemen (artikel 1:250 BW). Dat de drempel daartoe hoog is valt uit de jurisprudentie af te leiden. In de meeste gevallen werd er enkel pas een vordering jegens de ouders ahangig gemaakt nadat een derde aansprakelijk was gesteld en deze derde vervolgens een regresclaim jegens de ouders instelde.

Dat daarmee onvoldoende recht wordt gedaan aan de positie van het kind wordt goed geïllustreerd door het vonnis van de Rechtbank Noord-Nederland van 9 januari 2019.¹² Daar ging het om een peuter van 19 maanden die met zijn driewieler aan het toezicht van zijn ouders ont-

snapte en in een vijver terecht kwam in de voortuin van een ongeveer 35 tot 50 meter verderop gelegen woning. Als gevolg van langdurig zuurstofgebrek raakte de peuter ernstig verstandelijk, lichamelijk en visueel gehandicapt. In die zaak stelden de ouders de eigenaar van de woning aansprakelijk omdat de vijver vrij toegankelijk was. De aansprakelijkheid van de eigenaar van de vijver werd getoetst aan de kelderluik-criteria en werd afgewezen. De vordering in vrijwaring van de eigenaar jegens de ouders wegens een gebrek aan toezicht op hun kind werd daarom eveneens afgewezen. De rechtbank kwam niet aan de beoordeling van de (mede) aansprakelijkheid van de ouders toe. Dit enkel omdat de vordering in de hoofdzaak werd afgewezen. Daarmee is mijns inziens onvoldoende recht gedaan aan de positie van de peuter.

Kortom, er is geen sprake van 'parental immunity'.¹³ De drempel voor aansprakelijkheid ligt niet zo hoog dat dit de spaarzame uitspraken op dit terrein kan verklaren. Het lijkt aannemelijk(er) dat er ook veel andere drempels zijn die maken dat kinderen niet snel een vordering uit onrechtmatige daad jegens hun ouders instellen. Deze zullen veelal niet van juridische aard zijn. Eén van de probleempunten daarbij is in elk geval dat kinderen voor het instellen van een vordering weer van diezelfde ouders afhankelijk zijn.

---

11 Zie J.H.G. Verweij-Hoogendijk, 'Verzekeren in gezinsverband, over verzekeren in nieuwe gezinsverhoudingen', *TvVP* 2019, p. 45.

12 **ECLI:NL:RBNNE:2019:57**.

13 Zie in dit nummer ook de bijdragen van Kottenhagen (par. 2.1, 2.2, en 3.2) en Van Paijmans en Keirse (par. 'regres op ouders').